

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

06

grudnia 2019

piątek

19:00

Wrocław, NFM, Sala Główna

Czajkowski – ostatnie dzieło

Robert Spano – dyrygent
Alexei Ogrintchouk – obój
NFM Filharmonia Wrocławska

Program:

Arvo Pärt (*1935) *Fratres* na orkiestrę smyczkową i perkusję [10']

Richard Strauss (1864–1949) *Koncert obojowy D-dur TrV 292* [25']

I. Allegro moderato –

II. Andante –

III. Vivace – Allegro

***

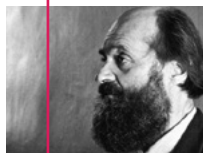
Piotr Czajkowski (1840–1893) *VI Symfonia h-moll op. 74 „Patetyczna”* [45']

I. Adagio – Allegro non troppo

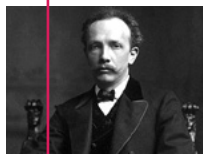
II. Allegro con gracia

III. Allegro molto vivace

IV. Finale: Adagio lamentoso

A. Pärt

R. Strauss

P. Czajkowski

Omówienie

Agata Adamczyk

Muzyka Arvo Pärta odbiega od znanych wcześniej konwencji. Istnieje gdzieś ponad codziennym zgiełkiem i wynika z głębokiej kontemplacji otaczającej nas rzeczywistości. Kompozytor porównał ją niegdyś do białego światła, które w rzeczywistości kumuluje w sobie wszystkie kolory. Rozdzielił je i sprawić, żeby się ujawniły, może jedynie pryzmat, jakim staje się dusza słuchacza.

Na początku Pärt poruszał się w nurcie neoklasycyzmu, później eksperymentował z awangardą – aleatoryzmem i serializmem. Przełom nastąpił w latach 70. XX w., kiedy to poszukując prawdy i piękna oraz przechodząc duchową przemianę (artysta przystąpił do cerkwi prawosławnej), kompozytor rozpoczął pracę nad stworzeniem nowego języka muzycznego, który nazwał *tintinnabuli* (z łac. dzwon). „Wtedy odkryłem, że elementarne prawdy ziemi i nieba, ludzkiej kultury, miały już te sposoby wypowiedzi, których szukałem, i okazały się o wiele łatwiejsze i czystsze niż to, czego my używaliśmy” – wyjaśniał.

Pierwszym muzycznym przykładem nowej duchowości Pärta stał się utwór *Für Alina*. „Chciałem zacząć od nowa. Wyjść przed dom na ścieżkę, którą dopiero co zasypał śnieg i nikt jeszcze nie zdążył zostawić na nim śladu” – wspominał kompozytor. Niecały rok później, w 1977 r., powstało *Fratres*.

W dziele tym z łatwością odnajdziemy cechy charakteryzujące nowy język muzyczny Pärta: powtarzające się sekwencje akordów i pojedynczych dźwięków nadające kompozycji charakter medytacyjny, a nawet transowy, redukcję kompozytorskich środków, podniesienie wartości prostych zwrotów melodycznych, kojącą eufonię.

Pierwotnie kompozytor przeznaczył *Fratres* na skrzypce z fortepianem, później jednak wielokrotnie aranżował ten utwór na zespoły o różnym składzie i wielkości, uznając, że „brzmienie konkretnego instrumentu jest częścią muzyki, ale nie jest jej najważniejszym elementem. [...] esencja muzyki musi pozostawać niezależna od kolorytu instrumentalnego”.

W dorobku kompozytorskim Richarda Straussa czołowe miejsce zajmują poematy symfoniczne, opery i pieśni. W gatunku koncertów na instrument solowy z orkiestrą znajdziemy zaledwie kilka utworów: jeden na skrzypce, dwa na waltornię (ojciec Straussa

był znakomitym waltornistą Bayerische Staatsoper w Monachium) oraz prezentowany dziś *Koncert obojowy D-dur TrV 292*. Powstał on w 1945 r., tuż po słynnych *Metamorfozach* na dwadzieścia trzy instrumenty smyczkowe. Jedno z ostatnich dzieł niemieckiego artysty zostało napisane w odpowiedzi na sugestię Johna de Lancie – pierwszego oboisty Pittsburgh Symphony Orchestra, który odbywał służbę wojskową w Europie i odwiedził Straussa w jego domu w Garmisch-Partenkirchen.

Koncert obojowy D-dur stanowi kwintesencję późnego stylu Straussa, w którym w niezwykle finezyjny sposób został przywołany duch muzyki Mozarta i Schuberta. Artysta spoglądał wstecz z perspektywy sztuki pierwszej połowy XX w. Pierwsze wykonanie dzieła odbyło się 26 lutego 1946 r. w Zurychu. Marcelowi Saillet’mu towarzyszyła Tonhalle Orchester, którą poprowadził Volkmar Andreae.

VI Symfonia h-moll op. 74, „Patetyczna” jest ostatnim dużym dziełem Piotra Czajkowskiego. Osobliwie piękna, niesie ze sobą olbrzymi ładunek emocjonalny. „[...] Temat jej peten jest subiektywnych uczuć, tak wielu, że gdy komponowałem go podczas podróży, często roniłem łzy [...]” – relacjonował kompozytor w jednym z listów do swojego siostrzeńca Władimira Dawidowa. Kilka miesięcy później donosił: „[...] Mogę powiedzieć Ci ze szczerością, że uważam tę symfonię za najlepszą rzecz, jaką do tej pory napisałem, w każdym razie przeżyta najgłębiej. Kocham ją, jak nigdy dotąd nie kochałem żadnej mojej kompozycji [...]”. Choć Czajkowski przyznawał, że z utworem związana jest pewna treść pozamuzyczna, nigdy nie zdradził programu: [...] każda próba byłaby niedorzecznością. Ale czyż nie to właśnie jest stosowne dla symfonii, najczystszej lirycznej formy muzycznej? Czy nie powinna ona ujawniać tych niemożliwych do wypowiedzenia pragnień ukrytych w sercu, a wymagających szczerego wyrażenia? [...]”, rozważał Czajkowski. Tam, gdzie słowa stawały się bezsilne, najdoskonalszym narzędziem wyrażającym wewnętrzny świat kompozytora (jego miłosne rozterki, rozstanie z mentorką Nadieżdą von Meck, rozczarowanie, obawy, strach, żal, obsesję śmierci związaną z utratą trojga przyjaciół) okazała się muzyka.

Ostatnie lata życia artysta spędził w Klinie. Według źródeł prowadził tam wyjątkowo uregulowany tryb życia. Wstawał wczesnym rankiem, pił herbatę, czytał Biblię, pracę zaś rozpoczynał punktualnie o 8:30 i kończył w południe. Następnie szedł na popołudniowy spacer, podczas którego myślał nad kompozycją i sporządzał notatki. Wieczorem wracał do pracy,

a około 23:00 udawał się na spoczynek. Ustalony plan dnia mogły zakłócić zaledwie kilkuminutowe przesunięcia. Na ukończenie ostatniego dzieła symfonicznego nie trzeba było zatem długo czekać.

Prawykonanie *VI Symfonii* odbyło się 16 października 1893 r., dziewięć dni przed tragiczną i nagłą śmiercią kompozytora. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera zacytowanie przez kompozytora pieśni cerkiewnej *So swiatymi upokoj* (zaczepniętej z ortodoksyjnego nabożeństwa żałobnego); umieścił ją w pierwszej części dzieła. Modest Czajkowski wspominał później, że jego brat usiłował tym „egzorcyzmować ponure demony, które tak długo go dręczyły”.

Robert Spano

Od 18 sezonów jest dyrektorem muzycznym Atlanta Symphony Orchestra, a od 2012 r. – dyrektorem muzycznym Aspen Music Festival and School. W sezonie 2018/2019 zadebiutował w Metropolitan Opera (amerykańska premiera *Marnie N. Muhly’ego*), a także koncertował z San Diego Symphony Orchestra i Nashville Symphony. Sezon 2019/2020 obejmuje występy z Indianapolis Symphony Orchestra, Dallas Symphony Orchestra, Singapore Symphony Orchestra, BBC Symphony Orchestra i NHK Symphony Orchestra. Dyrygent zrealizował szereg chwalebnych przez krytykę nagrań dla Deutsche Grammophon, Telarc i ASO Media. Wraz z Atlanta Symphony Orchestra zdobył sześć nagród Grammy.

Robert Spano, fot. Andrew Eccles

Alexei Ogrintchouk, fot. Marco Borggreve

Alexei Ogrintchouk

Jest jednym z najwybitniejszych współczesnych oboistów, charyzmatycznym muzykiem łączącym zadziwiającą technikę z wirtuozerią i liryzmem. Ukończył Szkołę Muzyczną im. Gniesinych w Moskwie i Konserwatorium Paryskie. Od 13. roku życia występuje nie tylko w Rosji, lecz także w całej Europie i Japonii. Jest zwycięzcą wielu międzynarodowych konkursów. Od 2005 r. pełni funkcję pierwszego oboisty solisty Royal Concertgebouw Orchestra. Artysta łączy grę orkiestrową ze stale rosnącą liczbą koncertów solowych i kameralnych oraz koncertów, w których jest dyrygentem. Występował z czołowymi dyrygentami, takimi jak m.in. M. Jansons, V. Gergiev, G. Rozhdestvensky i S. Ozawa, oraz z najważniejszymi orkiestrami świata, w tym z Orchestre de l'Accademia Nazionale di Santa Cecilia, wszystkimi orkiestrami BBC i Orchestre de la Suisse Romande. Wykłada w Haute école de musique de Genève, Royal Academy of Music w Londynie oraz Królewskim Konserwatorium w Hadze. W swojej bogatej dyskografii ma nagrania dzieł L. van Beethovena, B. Brittena, N. Skalkottasa, W.A. Mozarta, J.S. Bacha i R. Straussa.

Skład NFM Filharmonii Wrocławskiej w sezonie 2019/2020:

I skrzypce

Radostaw Pujanek (I koncertmistrz), Marcin Danilewski (koncertmistrz), Dariusz Blicharski, Bartosz Bober, Dorota Bobrowicz, Elżbieta Bolsewicz, Maria Brzuchowska, Ewa Dragon, Beata Dziekańska, Jowita Kłopocka, Anita Koźlak, Malwina Kotz, Danuta Drogowska, Sylwia Puchalska, Beata Solnicka, Dorota Tokarek, Anna Undak

II skrzypce

Wojciech Hazuka (koncertmistrz), Tomasz Bolsewicz, Wioletta Porębska, Tomasz Kwieciński, Wojciech Bolsewicz, Zuzanna Dudzic-Karkulowska, Alicja Iwanowicz, Krzysztof Iwanowicz, Marzanna Katużny, Małgorzata Kosendiak, Ewa Kowol-Stencel, Andrzej Michna, Dorota Stawinoga-Morawiec, Marzena Wojsa, Lilianna Koman-Blicharska

altówki

Artur Tokarek, Artur Rozmystowicz, Bożena Nawojcka, Magdalena Dobosz, Paweł Brzychcy, Bogustawa Dmochowska, Marlena Grodzicka-Mysłak, Ewa Hofman, Marzena Malinowska, Michał Mazur, Jolanta Mielus, Aleksandra Wiśniewska, Aleksandra Zych, Wojciech Koczur, Wiktor Rudzik

wiolonczele

Maciej Młodawski (I koncertmistrz), Maciej Kłopocki (koncertmistrz), Wojciech Fudala (zastępca koncertmistrza), Jan Skopowski, Sylwia Matuszyńska, Ewa Dymek-Kuś, Lidia Broszkiewicz, Radostaw Gruba, Anna Korecka, Dorota Kosendiak, Robert Stencel, Miłosz Drogowski

kontrabasy

Janusz Musiał (koncertmistrz), Damian Kalla, Krzysztof Królicki, Czesław Kurtok, Jacek Sosna, Jan Galik, Marek Politański, Paulina Rostaniec

flety

Jan Krzeszowiec, Ewa Mizerska, Małgorzata Świątoń, Henryk Rymarczuk

obój

Wojciech Merena, Justyna Stanek, Waldemar Korpak, Aleksandra Majda

obój, rożek angielski

Stefan Matek

klarnety

Maciej Dobosz, Jan Tatarczyk, Mariola Molczyk, Michał Siciński, Arkadiusz Kwieciński

fagoty

Katarzyna Zdybel-Nam, Alicja Kieruzalska, Józef Czichy, Bernard Mulik

roggi

Mateusz Feliński, Adam Wolny, Łukasz Łacny, Czesław Czopka, Jan Greła, Robert Wasik

trąbki

Aleksander Kobus, Piotr Bugaj, Aleksander Zalewski, Paweł Spychała, Justyna Maliczowska

puzony

Eloy Panizo Padrón, Paweł Maliczowski, Wojciech Nycz, Mariusz Syrowatko

tuba

Piotr Kosiński

perkusja

Miłosz Rutkowski, Aleksandra Gołaj, Krystyna Wojciechowska, Adrian Schmid, Camille Białas

kotty

Diego Yañez Busto, Jacek Wota

harfa

Malwina Lipiec-Rozmystowicz

saksofon

Władysław Kosendiak (stała współpraca)

fortepian

Alina Wojtowicz (stała współpraca)

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

